

1 Bevisbyrde

1.1 Hvad er reglerne om bevisbyrde?

Bevisbyrden følger af "påberåbelsespligten", som i det væsentlige afgøres af den lovbestemmelse, der danner retsgrundlaget for håndhævelse af en rettighed ved en domstol; den drejer sig især om den række forhold, som skal påberåbes i en bestemt sag. Det er fastsat i retsplejeloven, at hver part skal bevise sine påstande ved at anføre de relevante beviser – denne forpligtelse er kendt som "bevisbyrden". Generelt er alle personer, der fremsætter en påstand, som er relevant for en bestemt sag, underlagt bevisbyrden.

Alle parter skal opfylde påberåbelsespligten og forpligtelsen til at løfte bevisbyrden i forhold til deres påstand. Hvis de forhold, der gøres gældende af en part, og de foreslåede beviser er ufuldstændige, har retten pligt til at oplyse parten om dette forhold.

Såfremt retten fastslår, at de forhold, en af parterne har gjort gældende i en tvist, ikke er blevet bevist, skal retten oplyse den pågældende part om, at der skal føres bevis til støtte for alle påstande, og at parten kan tabe sagen, hvis vedkommende ikke opfylder denne forpligtelse. Retten skal imidlertid kun give disse oplysninger i retsmøder, ikke i retsdokumenter, der sendes til parterne (f.eks. i en stævning).

1.2 Er der regler, der fritager for at føre bevis for bestemte forhold? I hvilke tilfælde? Er det muligt at føre bevis for, at en bestemt formodningsregel ikke er gyldig?

Det er ikke nødvendigt at føre bevis for forhold, som er almindeligt kendt (dvs. forhold, der er kendt af en stor gruppe mennesker på et bestemt sted og på et bestemt tidspunkt), eller som retten kender fra sin virksomhed, samt lovgivning offentliggjort eller meddelt i Tjekkets lovsamling. Retten kan blive bekendt med udenlandsk lovgivning gennem egne studier, via en redegørelse fra justitsministeriet på rettens anmodning eller ved hjælp af en sagkyndig udtalelse eller ved en begæring i overensstemmelse med internationale traktater. Alle disse forhold kan modbevises ved fremlæggelse af beviser.

For visse kategorier af forhold kan der i lovgivningen være indført en formodning. Der kan være andre formodninger, som kan afkræftes, og som anerkender beviser for det modsatte, og – undtagelsesvis – formodninger, der ikke kan afkræftes, og som ikke anerkender beviser for det modsatte. I tilfælde af en formodning, der kan afkræftes, anser retten den for bevist, hvis ingen af parterne fremlægger beviser til afkræftelse af formodningen og således fører bevis for det modsatte i sagen. For så vidt angår nogle formodninger, der kan afkræftes, kan det modsatte kun bevises inden for en lovbestemt frist.

Retten er bundet af kompetente myndigheders afgørelser om, at der er begået en lovovertrædelse eller en anden administrativ overtrædelse, som er strafbar efter særlige bestemmelser, og afgørelser om, hvem der begik den. Retten er også bundet af afgørelser om personlig status. Retten er dog ikke bundet af en afgørelse om, at der er begået en lovovertrædelse, eller af en afgørelse om, hvem der begik den, hvis afgørelsen blev truffet i en behandling på stedet. Ingen andre afgørelser i en straffesag eller afgørelser om administrative retsbrud er bindende for retten.

En særlig type formodning, der kan afkræftes, er forhold om, at en part har været direkte eller indirekte udsat for forskelsbehandling på grund af køn, race, tro eller andre omstændigheder. Bevisbyrden påhviler i så fald modparten, som skal bevise, at den pågældende part ikke blev udsat for forskelsbehandling. Dokumenter udstedt af tjekkiske domstole eller andre statslige myndigheder inden for rammerne af deres kompetence og dokumenter, som ifølge lovgivningen er erklæret offentlige, bekræfter, at de udgør en bestemmelse eller erklæring fra den myndighed, der har udstedt dokumentet (medmindre andet bevises), og bekræfter også, at de deri certificerede eller bekræftede forhold er sande. Når forhold bevises ved offentlige dokumenter, påhviler bevisbyrden den part, som ønsker at bestride disse dokumenters ægthed. Når der er tale om private dokumenter, påhviler bevisbyrden derimod den part, der gør dem gældende. Hvis en part begrunder sine påstande med et privat dokument, og modparten anfægter dets ægthed eller korrekthed, går bevisbyrden tilbage til den part i tvisten, som har fremlagt dette bevis, og som herefter skal begrunde sine påstande på en anden måde.

Som regel behøver identiske påstande fra parterne ikke bevises, og retten ser dem som sine resultater.

1.3 I hvor høj grad skal retten være overbevist om et forhold for at basere sin dom på det pågældende forhold?

Princippet om fri bevisbedømmelse anvendes i retssager, dvs. lovgivningen fastsætter ingen præcise grænser for, hvornår en domstol skal acceptere, at et forhold er bevist eller ikke. I den civile lovbog er det fastsat, at "retten vurderer bevismaterialet ud fra et frit skøn, idet hvert bevis vurderes særskilt og det samlede materiale vurderes i sagens sammenhæng, retten tager hensyn til alt det, der kommer frem under sagen, herunder de faktiske omstændigheder, som parterne redegør for".

Retten afsiger dom på grundlag af sine konklusioner. Konklusioner repræsenterer en situation, om hvilken der ikke foreligger nogen begrundet eller berettiget tvivl.

Fører overvejelser under vurderingen af beviser til den konklusion, at det ikke kan be- eller afkræftes, om påstandene er i overensstemmelse med sandheden, vil dommen generelt gå imod den part, som skulle føre bevis for, at påstandene var i overensstemmelse med sandheden.

2 Bevisoptagelse

2.1 Kræver bevisoptagelse altid, at en part skal anmode herom, eller kan dommeren i visse tilfælde også optage bevis af egen drift?

I tvistemål er det generelle princip, at retten kun optager beviser foreslået af parterne. Retten kan dog beslutte, at visse beviser ikke vil blive optaget – typisk hvis den anser det pågældende forhold for at være bevist. Retten kan også optage andre beviser end dem, der er foreslået af parterne i tilfælde, hvor det er nødvendigt at fastslå de faktiske omstændigheder, og hvis det følger af indholdet af sagens akter. Hvis parterne ikke angiver, hvilke beviser der er nødvendige for at underbygge deres påstande, skal retten basere sin prøvelse af de faktiske omstændigheder på de beviser, som er optaget. Retten kan også betragte identiske krav fra parterne som sine konklusioner.

Omvendt er retten i sager inden for rammerne af den frivillige retspleje, dvs. hvori sager kan indledes på rettens initiativ samt i visse andre sager, forpligtet til også at optage beviser, der er nødvendige for at fastslå andre forhold end dem, parterne har foreslået.

2.2 Hvad sker der efterfølgende, hvis dommeren imødekommer en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse?

Retten optager beviser i retsmøder. Hvis det er praktisk, kan en anden domstol anmodes om at optage beviser, eller retsformanden kan med fuldmagt fra afdelingen optage bevis uden for retsmødet (dette afhænger også af typen af bevis osv.). Parterne har ret til at være til stede, når der optages bevis. Resultaterne af bevisoptagelsen skal altid meddeles efter retsmødet. Parterne har ret til at kommentere ethvert bevis, der er optaget.

2.3 I hvilke tilfælde kan en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse afvises af retten?

Det er op til retten, hvilke beviser der optages. Rettens afgørelse om ikke at optage særlige foreslåede beviser skal behørigt begrundes. Generelt vil retten ikke optage beviser, som efter rettens mening ikke kan bidrage til at belyse sagen (dvs. for at forhindre unødvendig bevisoptagelse), og retten vil heller ikke optage beviser, som ville kræve udgifter, der ikke står i forhold til størrelsen af det krav, der er genstand for tvisten, eller hvis kravets størrelse slet ikke kan bestemmes. For at retten klart kan vurdere, hvilke beviser den skal optage, har parterne pligt til at foreslå specifikke beviser, dvs. anføre vidner ved navn og andre identifikationsoplysninger og præcisere, om hvilke påstande det foreslåede vidne skal afgive forklaring; parterne er også forpligtede til at anføre dokumentation for eller omfanget af et spørgsmål, som en sagkyndig skal behandle i en sagkyndig udtalelse.

2.4 Hvilke forskellige bevismidler findes der?

Alle midler, som kan bruges til at fastslå omstændighederne i en sag, må bruges som beviser. Disse omfatter navnlig afhøring af vidner, sagkyndige udtalelser, rapporter og udtalelser fra myndigheder og fysiske og juridiske personer, notarialdokumenter og retshåndhævende embedsmænds optegnelser og andre dokumenter samt afhøring og samtale med parterne.

2.5 Hvad er proceduremøder for vidneforklaringer, og adskiller de sig fra proceduremøder for udtalelser fra sagkyndige? Hvad er reglerne for afgivelse af skriftlig forklaring og fremlæggelse af sagkyndiges rapporter/udtalelser?

Enhver fysisk person, som ikke er part i sagen, er forpligtet til at møde i retten, hvis vedkommende bliver indkaldt, og til at afgive forklaring som vidne. Vidner afgiver forklaring om, hvad de har erfaret og observeret. De skal sige sandheden og ikke holde noget skjult. Vidner kan kun nægte at afgive forklaring i tilfælde, hvor en sådan vidneforklaring ville medføre risiko for strafferetlig forfølgning af vidnet selv eller personer tæt på vidnet. Retten afgør, om begrundelsen for at nægte at afgive forklaring er berettiget. Ved begyndelsen af en afhøring skal vidnets identitet fastslås sammen med omstændigheder, der kan påvirke vidnets troværdighed. Vidner bør også underrettes om betydningen af deres vidneudsagn, om deres rettigheder og forpligtelser og om de strafferetlige følger af en falsk forklaring. Retsformanden beder vidnerne om at beskrive alt, hvad de ved om genstanden for afhøringen. Dommeren stiller herefter de spørgsmål, der er nødvendige for at supplere og præcisere deres vidneudsagn. Spørgsmål kan også stilles af medlemmer af afdelingen og, med retsformandens tilladelse, af parter og sagkyndige.

Fremlæggelse af beviser gennem sagkyndige er anderledes, hovedsagelig fordi sagkyndige i de fleste tilfælde udarbejder en skriftlig sagkyndig udtalelse og herefter typisk fremsætter mundtlige bemærkninger til denne udtalelse. Bevisoptagelse i form af en sagkyndig udtalelse sker i sager, hvor det er nødvendigt at vurdere omstændigheder, som kræver sagkyndig viden. En sagkyndig udtalelse består af tre dele: konstateringen, hvor den sagkyndige beskriver de omstændigheder, han eller hun har undersøgt; udtalelsen, der indeholder den sagkyndige vurdering (den sagkyndiges konklusioner) og den sagkyndiges klausul. Som regel behandler sagkyndige særlige spørgsmål, som er defineret af retten, medmindre en udtalelse er omfattet af lovbestemte krav (især inden for selskabsretten). Sagkyndige udpeges af retten, som udvælger dem fra et register over sagkyndige og tolke (der føres af regionale retter). Sagkyndige har ret til en finansiel godtgørelse for udarbejdelsen af en sagkyndig vurdering eller en sagkyndig udtalelse, hvis dette er fastsat i den relevante lovgivning. Retsformanden kan pålægge en part eller en anden person at møde for en sagkyndig, fremlægge de nødvendige genstande for den pågældende, give ham de nødvendige forklaringer, gennemgå en lægeundersøgelse eller afgive en blodprøve eller gøre eller tåle noget, hvis det er nødvendigt for afgivelse af en sagkyndig udtalelse.

En sagkyndig udtalelse kan også afgives af en part i sagen. Såfremt en sagkyndig udtalelse afgivet af en part i sagen indeholder alle de lovbestemte elementer og omfatter en sagkyndig klausul med angivelse af, at vedkommende er klar over følgerne af en bevidst falsk sagkyndig udtalelse, skal beviset opfattes, som om det var en sagkyndig udtalelse bestilt af retten. Retten skal tillade en sagkyndig, fra hvem en af parterne har bedt om en sagkyndig udtalelse, at se på sagens akter eller på anden vis give ham lov til at sætte sig ind i de oplysninger, der er nødvendige for at udarbejde en sagkyndig udtalelse.

Vidner afgiver forklaring om forhold, de direkte har bemærket, mens sagkyndige kun fremsætter udtalelser på områder, hvor en vurdering af omstændighederne kræver sagkyndig viden. De konklusioner, en sagkyndig drager, er ikke genstand for en retslig vurdering med hensyn til deres korrekthed; retten vurderer udtalelsens overbevisende karakter med hensyn til fuldstændighed i forhold til de fastsatte krav, indre sammenhæng og overensstemmelse med andre beviser.

Dokumentbeviser optages således, at retsformanden oplæser dokumentet eller dele heraf eller meddeler indholdet i retsmødet. Retsformanden kan forlange, at en part, som er i besiddelse af et dokument, der er nødvendigt som bevis, fremlægger dette dokument, eller kan indhente dokumentet fra en anden ret, myndighed eller juridisk person.

2.6 Har visse procedurer for bevisførelse større vægt end andre?

Der er ingen præferencer med hensyn til de anvendte metoder, skønt nogle bevismidler kun kan anvendes, hvis optagelse af lovbestemte beviser er blevet umulig (som regel forskellige retshandler, som obligatorisk skal være i skriftlig form – kun hvis de f.eks. er ødelagt, kan bevisoptagelsen ske ved andre midler, f.eks. ved afhøring af vidner). Bevisoptagelse ved afhøring af en part vedrørende den pågældendes krav kan retten kun træffe bestemmelse om i tvister, hvis det omtvistede forhold ikke kan bevises ved andre midler (bortset fra samtykke til en afhøring). Derfor har andre beviser forrang.

2.7 Er visse procedurer for bevisførelse obligatoriske, når bestemte forhold skal bevises?

I nogle tilfælde kan det i lovgivningen være fastsat, hvilke beviser der skal optages; det afhænger af den specifikke tvist (f.eks. i sager om tilladelse til at indgå ægteskab, hvor begge parter skal afhøres).

Visse forhold kan kun bevises på en bestemt måde, f.eks. kan en veksels eller check alene være udstedt ved fremlæggelse af den originale veksels eller et eksekutionsgrundlag osv.).

Til at fastslå visse forpligtelser eller tinglige rettigheder (især vedrørende ejendom) kræver lovgivningen en skriftlig kontrakt – bevisoptagelsesmetoden er således afledt af dette krav.

2.8 Er vidner ved lov forpligtet til at afgive forklaring?

Ja, alle vidner er ved lov forpligtet til at møde for retten som vidner, hvis de indkaldes, og afgive forklaring; de kan ikke lade sig repræsentere af en anden person. Vidner, der opfylder deres forpligtelse til at afgive forklaring, har ret til en "vidnegodtgørelse" (refusion af kontante udgifter og tabt arbejdsfortjeneste).

2.9 I hvilke tilfælde kan de nægte at afgive forklaring?

Vidner kan kun nægte at afgive forklaring i tilfælde, hvor en sådan vidneforklaring ville medføre risiko for strafferetlig forfølgning af vidnet selv eller personer tæt på vidnet. Retten afgør, om begrundelsen for at nægte at afgive forklaring er berettiget. Retten skal også overholde vidners lovfæstede forpligtelse til at bevare fortroligheden af klassificerede oplysninger, som er beskyttet af en særlig lovgivning, og andre fortrolighedsforpligtelser ifølge lovgivningen eller anerkendt af staten (f.eks. forhold anført i en patients sundhedsdokumenter, der er omfattet af "lægelig tavshedspligt", dokumenter, der er omfattet af bankhemmeligheden, osv.). I disse tilfælde kan en person kun afhøres, hvis den afhørte er blevet løst fra den pågældende tavshedspligt af den kompetente myndighed eller af den person, i hvis interesse forpligtelsen består.

2.10 Kan en person, der nægter at afgive forklaring, straffes eller tvinges til at afgive forklaring?

Opfyldelsen af vidneforpligtelsen kan fuldbyrdes ved at den pågældende person indbringes for retten af det tjekkiske politi eller i ekstreme tilfælde ved at pålægge vedkommende en bøde.

2.11 Er visse personer fritaget for at afgive vidneforklaring?

Der er i princippet ingen personkategorier, der ikke kan pålægges at afgive vidneforklaring, der er imidlertid visse faktiske omstændigheder, som visse personer ikke kan pålægges at udtale sig om (se punkt 2.9).

2.12 Hvad er dommerens og parternes rolle ved afhøring af vidner? Under hvilke omstændigheder kan et vidne afhøres ved brug af videomøde og andre tekniske hjælpemidler?

Kun en dommer (retsformanden) har ret til at afhøre et vidne og leder afhøringen. Andre medlemmer af afdelingen og andre parter eller sagkyndige kan kun stille et vidne yderligere spørgsmål med retsformandens tilladelse. Retsformanden kan afvise et bestemt spørgsmål, som f.eks. er ledende, skal lokke vidnet i en fælde eller ikke er passende eller praktisk.

Brugen af moderne teknologi (herunder videokonference), som muliggør fjernafhøring, er i øjeblikket tilladt ved de domstole, der har det nødvendige tekniske udstyr.

3 Vurdering af beviset

3.1 Kan retten tage hensyn til beviser, som en part har tilvejebragt på ulovlig vis?

Ja. Hvis en part fremlægger bevismateriale for at bevise sine påstande, som den pågældende har opnået eller fremskaffet i strid med generelt bindende lovgivning, og opnåelsen eller fremskaffelsen af bevismaterialet har ført til en krænkelse af en anden fysisk eller juridisk persons rettigheder, tager retten ikke disse beviser i betragtning, da de ikke er lovlige.

3.2 Tillægges en parts egen forklaring værdi som bevismiddel?

Retten kan træffe afgørelse om bevisoptagelse gennem afhøring af parterne, hvis det omtvistede forhold ikke kan bevises på anden måde, og hvis den part, der skal afhøres, accepterer det. Denne bestemmelse gælder ikke i sager inden for den frivillige retspleje, dvs. i sager, retten kan iværksætte på eget initiativ (jf. afsnit 2.1), og i skilsmisssager eller i sager om opløsning, ugyldiggørelse eller fravær af et partnerskab. Kun en afhøring af parter, som retten har afsagt særskilt kendelse om som bevis i sagen for at bevise påståede forhold, betragtes som et bevismiddel.

4 Har denne medlemsstat i overensstemmelse med artikel 2, stk. 1, i forordningen om bevisoptagelse angivet andre myndigheder, der har kompetence til at optage bevis i forbindelse med retssager på det civil- og handelsretlige område inden for rammerne af forordningen? I bekræftende fald, i hvilke sager kan de så optage bevis? Kan de kun begære bevisoptagelse, eller kan de også bidrage til bevisoptagelsen på grundlag af en begæring fra en anden medlemsstat? Se også meddelelser afgivet i henhold til artikel 2, stk. 1, i forordningen om bevisoptagelse.

Sådanne myndigheder findes ikke i Tjekkiet.

Sidste opdatering: 14/04/2023

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJM-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.